

S U O M E N

YMPÄRISTÖKASVATUKSEN

S E U R A R Y

Arvoisa kansanedustaja!

Ympäristöasiat ovat ajankohtaisempia kuin koskaan. Ilmastonmuutoksen torjuminen edellyttää nopeita toimenpiteitä yhteiskunnan eri sektoreilla. Taloudellisten, poliittisten ja hallinnollisten ohjauskeinojen ohella on olennaisen tärkeää saada ihmiset muuttamaan toimintaansa ympäristövastuullisempaan suuntaan. Kasvatuksen ja koulutuksen tehtävä on huolehtia, että kaikenikäisillä kansalaisilla on sellaisia tietoja, taitoja ja valmiuksia että kestävä ja oikeudenmukaisen tulevaisuuden rakentaminen ja kestävään elämäntapaan sitoutuminen onnistuu. Tehtävä on vaativa ja edellyttää vahvaa tukea kasvattajille, opettajille ja kouluttajille.

Kestävä kehityksen kasvatuksen edistämiseen on sitouduttu Kansallisessa kestävä kehityksen strategiassa valtioneuvoston periaatepäätöksellä vuonna 2006. Strategiaan on sisällytetty Kestävä kehityksen toimikunnan koulutusjaoston ”Kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen ja koulutuksen strategia ja sen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2006–2014”¹. Koulutusjaoston strategia sisältää esitykset kestävä kehityksen kasvatuksen edistämisestä.
http://www.oph.fi/download/110201_kekestrategia.pdf

Toivomme, että kansanedustajana kannat vastuuta kestävä tulevaisuuden rakentamisesta ja edistät koulutusjaoston strategian kirjaamista uuteen hallitusohjelmaan. Ehdotamme tulevaan hallitusohjelmaan seuraavia kirjauksia:

Kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen ja koulutuksen strategia (2006–2014) toimeenpannaan ja sen toimeenpanon toteuttamiseen varataan riittävät resurssit.

-Kestävä kehityksen kasvatuksen asemaa vahvistetaan kaikilla kouluasteilla ja opettajankoulutuksessa. Kestävä kehityksen tavoitteita kirjataan valtakunnallisiin opetussuunnitelmiin. Tavoitteiden tulee olla konkreettisia ja niiden toteutumista seurata.

-Järjestöjen ja muiden epämuodollisen/ei tutkintoon tähtäävän kasvatussektorin toimijoiden ympäristökasvatustyön jatkuvuus varmistetaan.

-Ympäristötietoisuuden parantamisen alueellinen tuki turvataan nimeämällä ympäristökasvatusvastaavat kaikkiin ELY-keskuksiin ja maakunnan liittoihin.

-Kestävä kehityksen kasvatuksen valtakunnantason yhteistyö vakiinnutetaan perustamalla yhteistyötä varten pysyvä päätäntävaltainen toimielin, joka saa päätäntävaltansa keskeisten ministeriöiden asettamana.

Konkreettiset toimenpide-ehdotukset löytyvät oheisesta liitteestä. Annamme mielellämme lisätietoja ja asiantuntemusta asian edistämisessä.

---

¹ Kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen ja koulutuksen strategia ja sen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2006-2014. Kestävä kehityksen toimikunnan koulutusjaosto.

S U O M E N

YMPÄRISTÖKASVATUKSEN

S E U R A R Y

Allekirjoittajat

*Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry
Kati Vähä-Jaakkola, toiminnanjohtaja*

*Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry
Niina Mykrä, toiminnanjohtaja*

*Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Risto Sulkava, puheenjohtaja*

*WWF Suomi
Liisa Rohweder, pääsihteeri*

*Luonto-Liitto ry
Malva Green, ympäristökasvatuspäällikkö*

*Natur och Miljö rf
Bernt Nordman, verksamhetsledare*

*Suomen Nuorisokeskukset ry
Kaisa Pyhälä, toiminnanjohtaja*

*Lasten ja nuorten puutarhayhdistys ry
Taina Laaksoharju, puheenjohtaja*

*Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus
Katja Viberg, vt. koulutustoimintojen johtaja*

S U O M E N

YMPÄRISTÖKASVATUKSEN

S E U R A R Y

LIITE

Konkreetitiset toimenpide-ehdotukset kestävän kehityksen kasvatuksen edistämiseksi hallituskaudella 2011 - 2014:

1. Kestävän elämätavan oppiminen varmistetaan kaikilla kouluasteilla ja aloilla sekä päivähoitossa seuraavin keinoin:

1.1 Valtakunnalliset opetussuunnitelmat tukemaan kestävän elämätavan oppimista

Valtakunnallisten opetussuunnitelmien tavoitteiden laatimista tulee ohjata siten, että opetussuunnitelmat varmistavat kestävän elämätavan oppimisen kaikilla kouluasteilla ja aloilla sekä päivähoitossa.

1.2 Opettajankoulutukseen sisällytetään kestävän elämätavan taidot ja valmiudet

Opettajankoulutuksen painopistealuetta tulee ohjata siten, että kaikkien kouluasteiden ja alojen kasvattajien, opettajien ja kouluttajien sekä viestinnän ammattilaisten perus- ja täydennyskoulutukseen sisällytetään kestävän kehityksen edistämiseen ja kestävän elämätavan omaksumiseen liittyviä tietoja, taitoja ja valmiuksia.

1.3. Kestävän kehityksen ohjelmien laadintaan tarjotaan riittävästi tukea

Koulutusjaoston strategiassa asetetaan tavoitteeksi:

”Kaikkiin koulutusorganisaatioihin laaditaan oma kestävän kehityksen toimintaohjelma vuoteen 2010 mennessä. Sen tulisi olla osa toiminta- ja taloussuunnitelmaa ja laadunhallintaa. Tavoitteena on, että 15 % päiväkodeista, kouluista ja oppilaitoksista on saanut ulkoisen tunnuksen tai sertifikaatin kestävän kehityksen toiminnastaan vuoteen 2014 mennessä.”

Kunnille on turvattava resurssit tukea koulutusorganisaatiota kestävän kehityksen ohjelmatyössä (mm. täydennyskoulutus, tukimateriaali, sertifioinnin ohjelmamaksut). Kestävän kehityksen ohjelmille on turvattava riittävät toimintaresurssit.

Esimerkiksi Vihreä lippu -ohjelman kohdalla kansallisen strategian tavoitteen toteutuminen tarkoittaisi osallistujamäärän kasvua nykyisestä 270 osallistujasta (päiväkoteja, kouluja ja oppilaitoksia) noin 1000 osallistujaan. Ohjelma tavoittasi tällöin noin 300 000 lasta ja nuorta päivittäin.

Ohjelman rahoitus koostuu nykyisellään valtion tuesta (Opetushallituksen valtionavustus järjestöille momentilta 29.10.51.), ohjelman yhteistyökumppaneiden tuesta sekä osallistujamaksuista, jotka ovat yksikön oppilas-/lapsimäärästä riippuen 250 ja 500 euroa lukuvuodessa.

S U O M E N

YMPÄRISTÖKASVATUKSEN

S E U R A R Y

Ohjelman valtionavustus on viime vuosina laskenut tai pysynyt ennallaan huolimatta voimakkaasta osallistujamäärän kasvusta. Kansallisen strategian tavoitteen toteuttamiseksi tulisi valtionavustuksen määrä nostaa nykyisestä 30 000 eurosta 240 000 euroon, mikä mahdollistaisi ohjelman laajenemiseen tarvittavan lisähenkilöstön palkkaamisen ja osallistumismaksujen pienentämisen. Nykyisellään osallistumismaksu muodostuu esteeksi monen koulun tai päiväkodin osallistumiselle ohjelmaan.

2. Järjestöjen ja muiden epämuodollisen/ei tutkintoon tähtäävän kasvatusektorin toimijoiden ympäristökasvatustyön jatkuvuus varmistetaan

Järjestöt ja muut epämuodollisen/ei tutkintoon tähtäävän kasvatusektorin toimijat tekevät merkittävää työtä kestävän elämäntavan edistämisen saralla ja tukevat opetussuunnitelmien tavoitteiden saavuttamista. Tämän sektorin toimijoilla on paljon annettavaa myös oppimisympäristöjen laajentamisessa; konkreettisia esimerkkeinä mm. kestävän kehityksen ohjelmat (Vihreä lippu -ohjelma ja Kestävän kehityksen sertifiointi) ja luonto- ja ympäristökoulutoiminta sekä valtakunnallisten nuorisokeskusten ympäristökasvatukselliset leirikoulu- ja nuoriso-ohjelmat. Koululaisten iltapäivätoimintaan järjestöillä on tarjota lasten luontosuhdetta tukevia ja kestävä elämäntapaa edistäviä luontokerhoja sekä koulutusta iltapäivätoiminnan ohjaajille.

Epämuodollisen kasvatusektorin toiminta on kuitenkin liian usein hanke- tai kohdennetun rahoituksen varassa: toiminnan jatkuvuuden turvaavat rakenteet jäävät tällöin helposti heikoiksi, jolloin hankkeet ja hyvät käytännöt eivät muodostu pysyviksi. Jatkuvuuden turvaamiseksi tarvitaan pysyviä määrärahoja.

Esimerkiksi tällä hetkellä Suomessa on noin 25 luonto- ja ympäristökoulua, joista osa on rahoituksen puutteessa uhanalaisia. Tämä on vain murto-osa Tanskan ja Ruotsin luontokoulujen määrästä. Luonto- ja ympäristökoulujen määrä Suomessa tulisi kaksinkertaistaa hallituskaudella 2011 - 14.

Nykyisin luonto- ja ympäristökoulujen toiminta on pääosin kuntien kustantamaa. Luonto- ja ympäristökoulujen toiminnan tukemiseksi ja niiden toiminnan laajentamiseksi tarvitaan valtion tukea ja kannustusta.

Jos jokainen luonto- ja ympäristökoulu saa valtion taloussuunnitelman kautta 30 000 euroa vuodessa, viidenkymmenen luonto- ja ympäristökoulun valtionhallinnon kulut ovat 1,5 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi kuntien rahoitusosuudeksi tarvitaan luonto- tai ympäristökoulun toimintamallista ja henkilöstön määrästä riippuen 40-80 prosenttia kokonaisrahoituksesta.

Tukea tulee myöntää vain niille luonto- ja ympäristökouluille, jotka täyttävät luonto- ja ympäristökoulujen kriteerit:

<http://www.luontokoulut.fi/luontokoulukriteerit.php>

S U O M E N

YMPÄRISTÖKASVATUKSEN

S E U R A R Y

<http://www.luontokoulut.fi/ymparistokoulukriteerit.php>

3. Ympäristötietoisuuden parantamisen alueellinen tuki turvataan

3.1 Ympäristökasvatusvastaavat kaikkiin maakuntiin

Uusi aluehallintoa määrittelevä lainsäädäntö² velvoittaa jokaisen ELY-keskuksen parantamaan ympäristötietoisuutta. Maakunnan liittoja ohjaavan lain perusteluissa liittojen uudeksi tehtäväksi on asetettu alueellisten ympäristötietoisuus- ja ympäristökasvatussuunnitelmien koordinointi.

Lain veloitteiden täyttämiseksi tulee varmistaa, että jokaiseen ELY-keskukseen ja maakunnan liittoon nimetään ympäristökasvatuksesta vastaava henkilö, jonka työlle turvataan asianmukaiset resurssit.

3.2 Ympäristökasvatuksen alueellisten yhteistyöverkostojen ja kehittämiskeskusten toimintaa ja kehittämistä vahvistetaan

Olemassa olevien alueellisten kestävän kehityksen kasvatuksen ja koulutuksen yhteistyöryhmien toiminta on vakiinnutettava sekä varmistettava tuki uusien yhteistyöryhmien perustamiselle maakuntiin, joista ryhmä vielä puuttuu.

Ympäristökasvatuksen kehittämiskeskusverkostoa tulee kehittää ja laajentaa. Kehittämiskeskukset toimivat alueellisina osaamiskeskittyminä ja ne keräävät ja välittävät kehittämisideoita.

Esimerkiksi valtakunnalliset nuorisokeskukset ovat jo olemassa oleva verkosto, joka on sitoutunut alueelliseen ympäristökasvatuksen kehittämis-, koulutus- ja kasvatustoimintaan. Kyetäkseen täyttämään tämän tehtävän edellyttää se 0,5 miljoonaa euron resursointia keskusten ympäristökasvatustyöhön.

4. Kestävän kehityksen kasvatuksen valtakunnantason yhteistyö vakiinnutetaan - keinona pysyvän päätäntävaltaisen yhteistyöelimen perustaminen

Kestävän kehityksen kasvatuksen valtakunnantason yhteistyön vakiinnuttamiseksi tulee perustaa pysyvä päätäntävaltainen toimielin, joka saa toimivaltansa keskeisten ministeriöiden asettamana (OKM, YM, TEM, STM, MMM, LVM).

Toimielin seuraa ja edistää koulutusjaoston valtakunnallisen strategian tavoitteiden toteutumista ja tekee linjaukset seuraavaa kansallista strategiaa varten vuosille 2015 - 25. Toimielimen keskeisenä tehtävänä on lisäksi kestävän kehityksen kasvatuksen rahoituksen linjaus ja koordinointi.

² Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista 20.11.2009/897; Laki alueiden kehittämisestä 29.12.2009/1651

Eri ministeriöiden vastuunjako on edelleen selkeytettävä kestävän kehityksen kasvatuksen osalta ja hallintoon on saatava lisää henkilöresursseja tästä vastaamaan. Jokaisella hallinnonalalla tulisi olla ympäristökasvatuksesta valtakunnallisesti vastaava henkilö tai henkilöitä.